

Conclusion. *The historical role of education in the process of state formation is now widely accepted. The level of technical education in any state is a significant factor of its socio-economic basis. The high-trained engineering personal is a necessary requirement of the present day Ukrainian society. Many factors depend on state initiatives and entrepreneurs' support in fulfilling the reforms in our country in a search of the optimal forms and methods in receiving technical education. The experience of Great Britain's drawbacks might be helpful to avoid them in our country.*

Key words: *technical education and training, underdevelopment of scientific and technical education, full-time and part-time technical schools, Victorian England ideology, laissez-faire principle.*

References

1. Allen G. C. The British Disease: a short essay on the nature and causes of the nation's lagging wealth / George Cyril Allen // London : Hobart Paper, 1976. – Vol. 67. – 94 p.
2. Anderson P. The Origins of the present Crisis / P. Anderson // New Left Review, January-February 1964. – I/23. – p. 28-56
3. Barnett C. Technology, Education and Industrial and Economic Strength / A. Finch and P. Scrimshaw (eds.). Standards, Schooling and Education // London, 1980. – p. 60-82
4. Harold S. A Liberal Vocationalism / Silver Harold, John Brennan // London and New York : Methuen. – 2003. – 284 p.
5. Green A. Education, Globalization and the Nation State / Andy Green // Palgrave Macmillan UK, 1997. – 206 p.
6. Roderick G. W. Education and Industry in the Nineteenth Century: the English Disease? / Gordon Wynne Roderick, Michael Dawson Stephens // London, New York, Longman, 1978. – 196 p.
7. Russel J. S. Systematic Technical Education for the English People / John Scott Russel // London : Branbury, Evans and Co., 1869. – 437 p.
8. Sanderson M. The Missing Stratum: The Missing Stratum: Technical School Education in England, 1900–1990s // M. Sanderson. – London : the Athlone Press, 1994. – 235 p.
9. Sampson A. The Changing Anatomy of Britain / Anthony Sampson // London : Hodder and Stoughton. – 1982. – 478 p.
10. Simon B. Education and the Labour Movement, 1870-1920 / B. Simon. – London : Lawrence and Wishart, 1965. – 388 p.
11. Wiener M. J. English Culture and the Decline of the Industrial Spirit, 1850-1980 / Martin J. Wiener // Cambridge University Press. – 2004. – 217 p.

Отримано редакцією 30.05.2017 р.

УДК 378.014.5(4)

Мар'яна Володимирівна Костецька,
аспірант кафедри математики, інформатики
та методики їх викладання у початковій школі
Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка,
e-mail: maryanamail@rambler.ru

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ ТА В УКРАЇНІ (КІНЕЦЬ ХХ – ПОЧАТОК ХХІ СТ.)

У статті висвітлено сучасні тенденції розвитку вищої європейської педагогічної освіти, внутрішні й зовнішні чинники та передумови розвитку. Розкрито питання аналізу вищої європейської й вітчизняної освіти з огляду на інтенсифікацію Болонського процесу. Описано суть понять «інтеграція» й «інтеграційні процеси». Зокрема, охарактеризовано такі чинники, як інтегративні процеси освіти; Болонський процес; модернізація; компетентнісний підхід; інноваційні технології навчання; глобалізаційні процеси в освіті. Розглянуто модернізацію як чинник розвитку вищої європейської педагогічної освіти, що передбачає інноваційний розвиток цієї освітньої галузі в системі освіти. Здійснено аналіз

досліджень євроінтеграційних процесів у сучасній теорії й практиці вищої європейської педагогічної освіти. Доведено, що ключовими чинниками розвитку вищої європейської освіти є інтеграційні процеси та компетентнісний підхід. Розглянуто проблеми і перспективи розвитку вищої освіти, компетентнісний підхід як важливий чинник розвитку вищої європейської педагогічної освіти. Описано перспективні напрями в розвитку вищої європейської педагогічної освіти.

Ключові слова: вища європейська освіта, розвиток, чинники, передумови, проблеми, перспективи, інтеграція, модернізація, навчальні технології, тенденції.

Постановка проблеми. Оновленню і вдосконаленню системи вищої європейської та вітчизняної освіти сприяють численні політичні, економічні, культурні й освітні зміни в країнах Європи та в Україні. Глобалізація та модернізація вищої європейської педагогічної освіти спрямована в загальноєвропейський простір. Науковці стурбовані зниженням освітнього рівня населення, розвитку освіти та навчання на всіх його рівнях. Простежується нестача вчителів та викладачів, суттєві недоліки в оволодінні педагогічними інноваціями, консервативність змісту, форм і методів та європейських академічних технологій [5; 9; 10; 13]. Після приєднання України до Болонського процесу вітчизняна вища школа розвивається з урахуванням його вимог і рекомендацій. Це передбачає широке поле діяльності для освітян, оскільки орієнтація на європейський педагогічний освітньо-інтеграційний процес має забезпечуватися в теоретичному і практичному аспектах [4; 6; 12].

Однак недостатня наукова розробленість проблеми зумовила своєчасність і актуальність обраної теми статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розглядаючи динаміку наукової та суспільної думки щодо основних чинників розвитку європейської педагогічної вищої освіти, треба відзначити дослідження таких вітчизняних учених: А. Алексюк, В. Андрущенко, О. Білорус, А. Глузман, Д. Зербіно, М. Михальченко, Л. Пуховська, Ю. Якименко та ін.

Науковці В. Андрущенко й Ю. Руденко в праці «Національний характер» акцентують на тому, що українці мають удосконалювати себе, оволодівати західноєвропейськими педагогічними науковими, культурними і духовними цінностями, зберігаючи і поглиблюючи свою національну ідентичність [1, с. 11]. Інші науковці аналізують євроінтеграційні процеси в сучасній теорії і практиці вищої європейської освіти. Вони пропонують різноманітні науково-методичні матеріали, які присвячені теоретичному з'ясуванню європейського виміру та компетентнісного підходу в освітньому просторі, а також вивченню аксіологічних аспектів проектування навчального процесу в контексті європейської інтеграції та глобалізації [9; 10; 11; 12; 13].

Сучасні питання розвитку вищої європейської педагогічної освіти розробляють українські та зарубіжні компаративісти – Г. Єгоров, О. Михайличенко, В. Пронников, І. Тараненко, О. Третяк, Т. Дай, Т. Кайго, А. Келлі, К. Лайсвуд, Д. Лоутон, Т. Моу, С. Парсонс, Д. Харгривз, Дж. Чаб та інші вчені.

Формулювання мети статті. Мета статті – охарактеризувати основні тенденції розвитку вищої європейської освіти, а також з'ясувати її проблеми та перспективи.

Виклад основного матеріалу. Розвиток освітніх систем зумовлений внутрішніми і зовнішніми чинниками. До внутрішніх належать: збереження національних традицій, історичний та економічний розвиток окремих країн. Серед зовнішніх чинників ми виділяємо ті, які пов'язуються зі світовою спільнотою загалом.

У процесі розвитку систем вищої європейської педагогічної освіти окреслюється низка провідних його тенденцій, а саме: кількісне зростання контингенту студентів та збереження нерівності на міждержавному та міжрегіональному рівнях стосовно доступу до вищої освіти; диверсифікація інституціональних структур і форм освіти; фінансові труднощі у діяльності закладів освіти.

Реформування європейських і вітчизняної освітніх систем здійснювалося через

внутрішні й зовнішні чинники. До них належать: інтегративні процеси освіти; Болонський процес; модернізація освіти; компетентнісний підхід; інноваційні технології навчання; глобалізаційні процеси в освіті.

Тенденції розвитку освіти – це напрями її еволюції, що зумовлюються впливом як зовнішніх, так і внутрішніх чинників [6, с. 67].

У порівняльній педагогіці розглядаються теоретико-методологічні аспекти досліджуваної проблеми. Теоретичне обґрунтування тенденцій ґрунтується на тому, що розвиток освітньої системи здійснюється у напрямках, які забезпечують покращення виконання нею своїх функцій. «Адже згідно з теорією функціональних систем останні йдуть на будь-які удосконалення, перебудови, збурення заради реалізації свого призначення. Тому тенденції освіти щонайперше зумовлюються її функціями, реалізація яких може мати спонукальні або не спонукальні зовнішні соціально-культурні умови» [6, с. 70].

Питання про виявлення тенденцій в освітній сфері стає дедалі актуальнішим. У дисертаціях і монографіях В. Глузмана, В. Лугового, Л. Пуховської проаналізовано та узагальнено загальнопланетарні та специфічно-регіональні тенденції розвитку вищої європейської педагогічної освіти, глобальні тенденції (мегатенденції) та підпорядковані ним субтенденції, які зі свого боку поділяються на сукупності ще менш загальних тенденцій. Така ієрархія понять ґрунтується на системному вивченні проблем вищої освіти [4; 6; 7].

Визначення тенденцій в освіті дає основу для її прогнозування і доцільного оновлення, підвищення рівня цілісності, системного управління нею, подолання емпіризму в педагогічній науці та практиці. Адже в «розбудові національної освітньої системи в Україні необхідні науково вивірені підходи, позиції, що визначали б сутність і стратегічні напрями реалізації поставленого завдання» [6, с. 163]. У зв'язку з цим роль прогнозування безперервно зростає, оскільки воно «становить якісно новий механізм самозбереження людства, нову форму випереджувального відображення» [6, с. 163].

Отже, тенденції мають проєктивний характер. Вони визначають напрям розвитку вищої європейської педагогічної освіти не тільки в зазначений період (кінець ХХ – початок ХХІ ст.), але окреслюють перспективи.

Інтегративні освітні процеси досліджувалися нами шляхом аналізу інтегрування змісту навчальних дисциплін у вищій школі України і зарубіжжя. Це свідчить про зростання зацікавлення проблемою з боку педагогів, психологів і методистів-практиків. Інтерес науковців до освітніх інтеграційних концепцій зумовлений тим, що останнім часом особливо активізувалися розробки стосовно ролі комплексних знань у розвитку особистості [5, с. 8–9].

Ідея інтегрованого підходу передбачає докорінну перебудову не лише педагогічного мислення, а й усієї системи вищої європейської освіти, а звідси – прагнення викладача «вийти за межі» однієї навчальної дисципліни.

Власне термін «інтеграція» (від лат. «integer» – повний, цільний) означає створення нового цілого на основі виявлення однотипних елементів і частин із кількох раніше розрізнених одиниць (навчальних дисциплін, видів діяльності тощо) [5; 8].

Оскільки похідна лексема «integratio» тлумачиться як «відновлення», «поповнення», то інше трактування інтеграції – процес відновлення відповідної цілісності, відродження природних зв'язків між її елементами [5; 8].

Ми послуговуємося визначенням цього поняття в «Соціологічному енциклопедичному словнику»: «Інтеграція» – процес, результатом якого є досягнення єдності і цілісності, узгодженості всередині системи, що ґрунтується на взаємозалежності окремих спеціалізованих елементів» [11, с. 106].

Відомо, що світ єдиний та неподільний, а всі межі у природі умовні, відносні й рухомі. Це зумовлює потребу синтезу наявних наукових знань. Власне тому навчальні дисципліни вищої школи необхідно сприймати як систему, що функціонує завдяки постійному пошуку інформації з різних навчальних предметів. Тому інтеграція постає закономірним етапом розвитку вищої європейської освітньої системи.

Потрібно зазначити, що інтеграційні процеси в освітньому європейському просторі є широкомасштабними. Це зумовлює якісно нове явище вищої європейської освіти: у ній паралельно співіснують суперечності між наявністю в навчальному плані значної кількості виокремлених (ізолюваних) навчальних дисциплін і затребуваністю у формуванні цілісної системи знань.

Болонський процес є потужним чинником розвитку європейської освіти. Входження України до єдиного європейського освітнього простору передбачає реалізацію таких основних цілей і завдань:

- формування європейської зони вищої освіти як запорука мобільності громадян із можливістю їхнього працевлаштування;
- становлення і зміцнення інтелектуального, культурного, соціального та науково-педагогічного потенціалу України як складової Європи;
- посилення міжнародної конкурентоспроможності як вітчизняної, так і європейської систем вищої освіти, підвищення їх престижу у світі;
- змагання з іншими системами вищої освіти за студентів і вплив на освітній процес;
- підвищення статусу освітніх ВНЗ та їх впливу на розвиток національних і європейських культурних цінностей (університети як виразники національної та європейської педагогічної свідомості);
- досягнення більшої узгодженості та порівнюваності систем вищої освіти [4; 6; 12].

Для здійснення перелічених завдань в Україні введено ступеневу структуру і стандартизацію вищої освіти із застосуванням прийнятних у Європі критеріїв, механізмів та методів оцінювання її якості.

Разом з тим багато освітніх проблем ще так і не розв'язано. У перспективі необхідне визнання всіма учасниками освітнього процесу факту, що в системі вищої освіти України історично склалося просторове і часове поєднання академічної освіти та професійної підготовки, тобто особою здобуваються академічна та професійна кваліфікації. Завершення нормативного і методичного забезпечення освіти громадян України за двоступеневою структурою вищої академічної освіти відповідає базовому та повному рівням вищої освіти, професійної підготовки за дворівневою структурою вищої професійної освіти (а це освітньо-кваліфікаційні рівні бакалавра, магістра).

Вважаємо за необхідність забезпечити єдність системних стандартних вимог вищої європейської освіти з вимогами освітніх стандартів провідних університетів і стандартів професійних спілок європейських країн та з прийнятними в Європі критеріями, механізмами й методами оцінювання якості вищої освіти; організувати навчальний процес за модульним принципом та з використанням системи кредитних зачетних одиниць; запровадити європейські градації дипломів, ступенів, академічних кваліфікацій, додатки до дипломів, а також створити умови для розширення мобільності студентів, викладачів, дослідників та управлінців.

За наявності детальної інформації про основні етапи й цілі Болонського процесу все ще відсутні системні дослідження прихованих і надзвичайно важливих тенденцій розвитку вищої європейської освіти, одним із проявів яких є спроба створення європейського простору вищої освіти і науки.

Модернізація як чинник розвитку вищої європейської освіти передбачає інноваційний розвиток освітньої галузі. Між європейською освітою, педагогічною наукою і виробництвом сьогодні, на жаль, існує суттєвий розрив, бракує законодавчо-нормативної забезпеченості цих компонентів, оскільки має місце вплив великого приватного капіталу на природні монополії та людські ресурси. А це призводить до негативних наслідків. Нова освітня парадигма відповідно орієнтована не тільки на змістово-операціональний процес навчання, а й на його результати. Останні передбачають обґрунтування того, що потрібно знати, розуміти, вміти, а також здатність продемонструвати свої досягнення після завершення навчання. Це стосується й окремої навчальної дисципліни курсу чи модуля. До того ж результати навчання визначають

вимоги для надання кредиту.

Компетентнісний підхід є важливим чинником у розвитку вищої європейської освіти. Він об'єктивно пов'язаний із суспільним поступом європейських держав і супроводжується глобалізацією та динамікою життєвої позиції. Компетентність трактується науковцями по-різному: як обізнаність (Н. Бібік); як професіоналізм (А. Хуторської); як готовність включитися до певної діяльності (О. Пометун, О. Савченко).

Визначення цього поняття знаходимо у «Великому тлумачному словнику сучасної української мови»: «Компетенція – добра обізнаність у чомусь; коло повноважень певної організації, установи чи особи; загальна здатність, що базується на знаннях, досвіді, цінностях і здібностях, які набуті завдяки навчанню» [4, с. 449]. Звідси «компетентний – це той, який має достатні знання в певній галузі, добре обізнаний, тямущий; ґрунтується на знанні, кваліфікований; має певні повноваження, повноправний, повновладний» [4, с. 449].

Компетентність постає як здатність успішно задовольняти індивідуальні та соціальні потреби, діяти й виконувати поставлені завдання. Бути компетентним означає вміти мобілізувати в конкретній ситуації набуті знання і досвід» [10].

Окремі дослідники тлумачать поняття «компетентнісний» як здатний результативно діяти, розв'язувати наявну проблему якісно й ефективно, застосовувати власні знання в нестандартних ситуаціях, високопрофесійно, кваліфіковано виконувати фахове завдання або певну роботу [2, с. 18].

Інші науковці трактують компетентність як безперервне навчання протягом усього життя; постійні саморозвиток та професійне самовдосконалення для продовження фахової діяльності [2; 4; 6; 7; 8; 10; 12]. Професійна педагогічна діяльність, підвищення кваліфікації вчителя в різних країнах мають характер або обов'язковий, або добровільний. Загалом, у майбутньому, як прогнозують науковці, значення поняття «підвищення кваліфікації» буде змінюватися. Сьогодні, однак, в окремих європейських країнах можливість підвищувати кваліфікацію традиційно обмежена.

Як бачимо, зараз існує неоднозначність інтерпретації компетентнісного підходу у вищій освіті європейських країн. Однак можна говорити і про різноплановість його реалізації в освітньому процесі європейських ВНЗ. Дослідниками проаналізовано ці положення, здійснено їх узагальнення, а також розроблено пропозиції щодо подальших нових проектів у цій сфері [2; 4; 6; 9; 10; 12; 14].

Дослідники С. Клепко, О. Локшина зазначають, що компетентнісний підхід у вищій європейській освіті практикувався у межах Болонського процесу, зокрема довготривалого масштабного проекту Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур у Європі». У матеріалах проекту запропоновано трактування таких ключових понять, як:

- *компетентності* (поєднують знання, розуміння, здатності, обізнаності, уміння й навички);
- *формування різних видів компетентностей* (під час засвоєння різних навчальних дисциплін на різних його етапах).

Виокремлюють компетентності спеціальні предметні (фахові) та загальні (базові) [6; 8].

В умовах мобільних ринкових відносин увиразнюється потреба пошуку нестандартних шляхів організації вищої європейської освіти. Важливим чинником науковці вважають інноваційні навчальні технології, які зумовлюють формування світогляду молодого покоління, розроблення мети і завдань його розвитку. Серед згаданих інноваційних методів – особистісно орієнтоване й розвивальне навчання, диференційований підхід до навчання, інтерактивні технології навчання, використання інформаційних сучасних технологій тощо. Зазначені технології використовуються у вищій європейській педагогічній освіті для характеристики якості підготовки майбутніх учителів [8, с. 23].

Сьогодні визначальним загальноосвітнім чинником більшість науковців визначає глобалізацію. Це об'єктивний процес, який спрямовує напрями розвитку вищої європейської освіти. Глобалізація передбачає функціонування соціально-педагогічних систем та особливості

підготовки фахівців, які працюватимуть в умовах полікультурного середовища. Це, зі свого боку, передбачає необхідність оновлення змісту, форм і методів організації освітнього процесу.

Отже, все це дає підставу виділити такі загальні тенденції розвитку вищої європейської педагогічної освіти:

- перетворення елітарної вищої європейської педагогічної освіти на загальну;
- кількісне зростання контингенту студентів та їхньої мобільності;
- подовження тривалості обов'язкової освіти;
- ускладнення структури вищої освіти та урізноманітнення мережі ВНЗ;
- збільшення та зростання ролі сектору недержавної вищої освіти;
- професіоналізація вищої освіти;
- удосконалення системи управління вищою освітою;
- забезпечення її якості;
- розроблення механізмів інтеграційної політики в галузі вищої європейської педагогічної освіти.

Перед сучасною європейською вищою освітою постали такі проблеми:

- розбудова вищої європейської освіти як найважливішої ланки світового освітньо-виховного процесу;
- забезпечення пріоритетності розвитку молоді; збереження культурних цінностей і духовності на основі світових зразків;
- реформування концептуальних, змістово-процесуальних, структурних та організаційних засад вищої європейської освіти ;
- реалізація інвестиційного розвитку вищої європейської освіти;
- створення ефективних програм професійної підготовки фахівців.

Для розв'язання перелічених проблем необхідна координація різних ланок вищої європейської освіти.

Перспективними в розвитку вищої європейської освіти вважаємо такі напрями:

- 1) реформи в галузі докторантури, мобільність магістрантів і докторантів, подальші кар'єрні плани молодих дослідників;
- 2) відповідність соціально-економічного розвитку суспільства динаміці розвитку вищої європейської освіти;
- 3) вплив інтеграційних і компетентнісних підходів на вищу європейську освіту;
- 4) створення проектів для європейського освітнього простору;
- 5) удосконалення якості вищої європейської освіти на основі спільної мети, завдань і методичних підходів;
- 6) формування у вищій європейській освіті бази знань, умінь і навичок, затребуваних сучасним суспільством.

Висновки. Розглянуті нами тенденції розвитку вищої європейської освіти зумовлюють потребу пошуку країнами спільного європейського освітнього простору шляхів їх розв'язання в умовах освітнього простору.

Виокремлені нами тенденції розвитку вищої європейської освіти зумовлюють модернізацію освіти, започаткованої Болонським процесом, відображають європейські інтеграційні процеси, сприяючи багатовимірному процесу глобалізації суспільства XXI ст.

Список використаних джерел та літератури

1. Андрущенко В. Національний характер / В. Андрущенко, Ю. Руденко // Освіта. – 2011. – 2–9 березня. – С. 11.
2. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування / Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Н. М. Бібік / Під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : К.І.С., 2004. – 112 с.

3. Великий тлумачний словник сучасної української мови. – К. : Ірпінь : ВТФ Перун, 2001. – С. 449.
4. Журавський В. С. Процес модернізації освіти України в контексті Болонського процесу / В. С. Журавський // Колект. моногр. «Болонський процес: тенденції, проблеми, перспективи». – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – С. 19–22.
5. Зимульдінова А. Інтегроване вивчення предметів за галузями знань : навчальний посібник/ А. Зимульдінова. – Дрогобич : Видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2014. – 124 с.
6. Клепко С. Ф. Філософія освіти в європейському контексті / С. Ф. Клепко. – Полтава : ПОІППО, 2006. – 328 с.
7. Коміренко В. Приєднання до Болонського процесу як євроінтеграційна стратегія України: аспекти, проблеми, прогнози / В. Коміренко // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2004. – 47. – Ч. 1. – С. 10–14.
8. Локшина О. І. Становлення «компетентнісної» ідеї в європейській освіті / О. І. Локшина // Реалізація європейського досвіду компетентнісного підходу у вищій школі України : матеріали методологічного семінару. – К. : Педагогічна думка, 2009. – С. 19–33.
9. Пометун О. І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн / О. Пометун // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : К.І.С., 2004. – 112 с.
10. Савченко О. Я. Інваріантний компонент у підготовці вчителя початкових класів / О. Я. Савченко // Матеріали Міжнародної науково-методичної конференції: 1–2 квітня 2004 р. / Уклад. Л. Л. Макаренко, М. С. Севастюк, О. П. Симоненко. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – С. 3–7.
11. Социологический энциклопедический словарь. На русском, английском, немецком, французском и чешском языках / [под ред. Г. В. Осипова]. – М. : Издат. группа ИНФРА ; НОРМА, 1998. – С. 106.
12. Степко М. Ф. Болонський процес і навчання впродовж життя / М. Ф. Степко, Б. В. Клименко, Л. Л. Товажнянський. – Харків, МОН Укр. НТУ «ХП», 2004. – 111 с.
13. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / А. В. Хуторской // Народное образование. – 2003. – № 2. – С. 58–64.

Марьяна Владимировна Костецкая,
аспирант кафедры математики, информатики
и методики их преподавания в начальной школе
Дрогобычского государственного
педагогического университета имени Ивана Франко,
e-mail: maryanamail@rambler.ru

ОСНОВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В СТРАНАХ ЕВРОПЫ И В УКРАИНЕ (КОНЕЦ XX – НАЧАЛО XXI В.)

В статье освещены современные тенденции развития высшего европейского педагогического образования, внутренние и внешние факторы и предпосылки развития. Раскрыты вопросы анализа высшего европейского и отечественного образования с учетом интенсификации Болонского процесса.

Описано суть понятия «интеграция» и «интеграционные процессы». В частности, описаны следующие факторы: интегративные процессы образования; Болонский процесс; модернизация; компетентностный подход; инновационные технологии обучения; глобализационные процессы в образовании. Рассмотрена модернизация как фактор развития высшего европейского педагогического образования, что предполагает инновационное

развитие этой сферы образования в системе образования. Осуществлен анализ исследований евроинтеграционных процессов в современной теории и практике высшего европейского педагогического образования. Доказано, что ключевыми факторами являются интеграционные процессы и компетентностный подход. Рассмотрены проблемы и перспективы развития высшего образования, компетентностный подход как важный фактор в развитии высшего европейского педагогического образования. Описаны перспективные направления в развитии высшего европейского педагогического образования.

Ключевые слова: высшее европейское образование, развитие, факторы, предпосылки, проблемы, перспективы, интеграция, модернизация, учебные технологии, тенденции.

Mariana Kostecka,
the postgraduate of Mathematics,
Informatics and Methods of Their Teaching
at Primary School Department of
Ivan Franko Drohobych State
Pedagogical University,
e-mail: maryanamail@rambler.ru

MAJOR TRENDS of HIGHER EDUCATION DEVELOPMENT IN EUROPE AND IN UKRAINE (the END of the TWENTIETH CENTURY - the BEGINNING of the TWENTY-FIRST CENTURY)

Introduction. Numerous political, economic, cultural, and educational changes in European countries and in Ukraine promote the renewal and improvement of the system of European and national higher education. Globalization and modernization of European pedagogical higher education are aimed at the pan-European space. Scientists are alarmed by the decline in the educational level of the population and by the development of education and training in all its stages. There are sensory disadvantages in mastering pedagogical innovations, a lack of teachers and instructors, the conservatism of the content, the forms, the methods, and European academic technologies. Considering the dynamics of scientific and public opinion about the main trends in the development of European pedagogical higher education, one should note the research of such Ukrainian scientists as A. Alekseyuk, V. Andrushchenko, O. Bilorus, A. Gluzman, D. Zerbino, M. Mikhalchenko, L. Pukhovskaya, Y. Yakimenko, and others.

Other scientists analyze European integration processes in modern theory and practice of European higher education. They offer a variety of scientific and methodological materials that are devoted to the theoretical elucidation of the European dimension and competency approach in the educational space, as well as the axiological aspects of designing the learning process in the context of European integration and globalization.

Goal. To characterize the main tendencies of the development of European higher education, as well as to find out its problems and perspectives.

Methods. The analysis and synthesis of pedagogical literature, system of comparison of higher education are used.

Results. The following general tendencies of the development of European pedagogical higher education have pointed out: the transformation of the elite European pedagogical higher education into a general one; the quantitative growth of the student contingent and their mobility. Extension of duration of compulsory education; the complexity of the structure of higher education and the diversification of the network of higher educational institutions; increase and growth of the role of the non-state higher education sector; professionalization of higher education; improvement of the system of management of higher education; ensuring of its quality; development of mechanisms of integration policy in the field of European pedagogical higher education.

Originality. Modernization has been considered as a factor in the development of European pedagogical higher education, which implies the innovative development of this educational branch

in the education system. It has carried out the analysis of researches of European integration processes in the modern theory and practice of higher European pedagogical education. It has proved the key factors of the development of higher European education which are integration processes and competence approach. It has considered the problems and prospects of the development of higher education as an important factor in the development of higher European pedagogical education. It has described the perspective directions in the development of higher European pedagogical education.

Conclusions. *The tendencies of the development of higher European education, which are considered by us, determine the need for the countries of the common European educational space to find ways of their solution in the condition of the educational space.*

It has determined that the tendencies of the development of higher European education require the modernization of education initiated by the Bologna Process, reflect the European integration processes contributing to the multidimensional process of globalization of the 21-st century society.

Key words: *European higher education, development, factors, preconditions, problems, perspectives, integration, modernization, educational technologies, tendencies.*

References

1. Andrushchenko V., Rudenko Yu. (2011) Natsionalnyi kharakter. [The national character.] Osvita. (p.11.) [in Ukrainian].
2. Bibik N.M. & Ovcharuk O.V. (2004) Kompetentnistnyi pidkhid: refleksivnyi analiz zastosuvannya. [Competence approach: the use of reflective analysis] Kompetentnistnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovi dosvid ta ukraïnski perspektyvy: Biblioteka z osvitoi polityky. Kyiv: K.I.S. (112 p.) [in Ukrainian].
3. Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukraïnskoi movy.[Great Dictionary of the modern Ukrainian language.] Kyiv: Irpin: VTF Perun, (p. 449.) [in Ukrainian].
4. Zhuravskiy B.C. (2004) Protses modernizatsii osvity Ukraïny v konteksti Bolonskoho protsesu [The process of modernization of education in Ukraine in the context of the Bologna Process] Kolekt. monohr. «Bolonskyi protses: tendentsii, problemy, perspektyvy». Kyiv: NPU imeni M.P.Drahomanova, – (pp. 19-22.) [in Ukrainian].
5. Zymul'dinova A. (2014) Intehrovane vyvchennia predmetiv za haluziamy znan: navchalnyi posibnyk [Integrated study subjects for the disciplines: Tutorial] Drohobych: Vydavnychiy viddil Drohobyskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka, (124p.) [in Ukrainian].
6. Klepko S.F. (2006) Filosofiia osvity v yevropeiskomu konteksti [Philosophy of Education in a European context] Poltava : POIPPO (328 p) [in Ukrainian].
7. Komirenko V. (2004) Pryiednannia do Bolonskoho protsesu yak yevrointehratsiina stratehiia Ukraïny: aspekty, problemy, prohnozy [Joining the Bologna process as a strategy of European integration of Ukraine: aspects, issues, forecasts] Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn. Vol. 47. part 1. (pp. 10-14.) [in Ukrainian].
8. Lokshyna O.I. (2009) Stanovlennia «kompetentnistnoi» idei v yevropeiskii osviti [The formation of "competency" in European education ideas] Realizatsiia yevropeiskoho dosvidu kompetentnistnoho pidkhodu u vishchii shkoli Ukraïny: materialy metodolohichnoho seminaru. – Kyiv: Pedahohichna dumka, (pp. 19-33.) [in Ukrainian]
9. Pometun O.I. & Ovcharuk O.V. (2004) Teoriia ta praktyka poslidovnoi realizatsii kompetentistnoho pidkhodu v dosvidi zarubizhnykh krain [Theory and practice consistent implementation of competence approach in the experience of foreign countries] Kompetentnistnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovi dosvid ta ukraïnski perspektyvy: Biblioteka z osvitoi polityky. – Kyiv : K.I.S. (p.112) [in Ukrainian]
10. Savchenko O.Ia. (2004) Invariantnyi komponent u pidhotovtsi vchytelia pochatkovykh klasiv. [Invariant component in the training of primary school teachers.] Materialy Mizhnarodnoi

naukovo-metodychnoi konferentsii. Makarenko L.L., Sevastiuk M.S., Symonenko O.P. (Eds.) Kyiv: NPU imeni M.P.Drahomanova. (p. 3 – 7) [in Ukrainian]

11. Sotsiologicheskiiy entsiklopedicheskiy slovar. Na russkom, angliyskom, nemetskom, frantsuzskom i cheshskom yazykakh (1998) [Sociological encyclopedic dictionary. In Russian, English, German, French and Czech] G.V. Osipova (Eds.) Moskva : Izdat. gruppy INFRA; NORMA (p.106.) [in Russia]

12. Stepko M.F. (2004) Bolonskyi protses i navchannia vprodovzh zhyttia [Bologna process and lifelong learning] Kharkiv, MON Ukr. NTU «KhPI», (111p.) [in Ukrainian]

13. Khutorskoy A.V. (2003) Klyuchevye kompetentsii kak komponent lichnostno-orientirovannoy paradigmy obrazovaniya [Key Competencies as a Component of the Personality-Oriented Education Paradigm] Narodnoe obrazovanie. №2. (pp.58-64.) [in Russia]

Отримано редакцією 31.05.2017 р.

УДК 373.2.091.(477)«19»(045)

Юлія Володимирівна Сирова,

здобувач кафедри креативної педагогіки
та інтелектуальної власності

Української інженерно-педагогічної академії,
e-mail: yuliya_syrovaya@ukr.net

ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ В ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ У 50-Х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ

У статті охарактеризовано сутність організації методичної роботи в дошкільних навчальних закладах у 50-х роках ХХ століття. З'ясовано, що теоретичні пошуки науковців у означений період стосувались здебільшого питань удосконалення методичної роботи завідувачів дошкільних установ, пошуку доцільних форм та методів роботи із завідувачами. Виявлено, що в досліджуваній період існували різноманітні форми організації методичної роботи як на державному, обласному та районному рівнях (конференції, семінари-практикуми, курси підвищення кваліфікації, куцзові з'їзди, шефство тощо), так і на рівні кожного дитячого садочка (педагогічні наради, відкриті заняття тощо).

Ключові слова: дошкільна освіта, методична робота, принципи, форми, методи.

Постановка проблеми. Динамічні зміни, що відбуваються в суспільстві, зумовлюють реформування системи освіти в Україні. Потреба в розвитку дошкільної ланки освіти в Україні спричиняє актуальність і доцільність розроблення теоретичних засад і практичних аспектів організації методичної роботи в дошкільних навчальних закладах. Важливим у цьому контексті є поєднання інновацій та історії педагогічної думки. Саме тому є актуальним є історіографічний аналіз дослідження, який дає можливість представити розвиток педагогічної думки в цілому, зрозуміти сутність, специфіку та динаміку педагогічних подій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У межах нашого дослідження важливим є аналіз робіт учених, де розкрито окремі аспекти методичної роботи в закладах освіти (К. Біла, А. Богуш, В. Вакуленко, Ю. Гудкова, П. Євтухова, В. Лукоцова, К. Крутій, І. Кінчи, Л. Поздняк, Ю. Пясецька, Н. Сополева, Ю. Соболева, З. Скоробогатова, А. Усова та ін.).

Проте проведений історико-педагогічний аналіз наукових робіт показав, що окреслене питання знайшло часткове відображення в сучасному історичному та історико-педагогічному науковому пошуку.

Мета статті – обґрунтувати змістову сутність організації методичної роботи в дошкільних навчальних закладах у 50-х роках ХХ століття.

Виклад основного матеріалу. Аналіз психолого-педагогічних джерел свідчить про те, що в післявоєнний період керівництво країни, науковці та педагоги приділяли багато уваги